

ΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΚΑΥΚΑΣΟ

Το κ. ΣΤΑΘΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ (Καστανιά—Βεροία)

ΤΟ "ΒΗΜΑ," ΤΗΣ ΕΥΕΞΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

- 1) Έσωτερικού Έτησις Δοχ. 30 Εξαμήνιος > 15 Δέκαμηνιος > 100 Έτησις Δοχ. 2 Εξαμήνιος > 1 Υπεύθυνος Συντάξεως Χαράλαμπος Λυσσαρίδης Πλατεία Διοικητηρίου 3 Υπεύθυνος Τυπογραφείου Άγγελος Σούλας Αλεξάνδρειος 52

ΤΟ "ΒΗΜΑ," ΤΗΣ Ε. Λ.

ΕΙΝΑΙ το μοναδικόν έν Ελλάδα! δργαγον Ποντιακόν συμφερόντων. ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ μόγον στην όλική και ήθική συνδρομή τών Ποντιών ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ να λείπη από κανένα Ποντιό σπίτι.

ΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΪΑ

Η Ρωσική κυβέρνησις, ύστερα από την καταστολή της επανάστασης των δεσποτών του Καυκάσου (1860 - 62), εξέδιδε την επιθυμία να εγκαταστήσει στα χωριά που ξηλώθηκαν από τή φυγή των εμπευσιματών και Ποντίους. Πολλοί ξενιτεμένοι μας εργάζονταν στη Γεωργία, από τους οποίους μερικοί προθυμοποιήθηκαν να αποκατασταθούν στον Αντικαύκασο, τον οποίο γνώριζαν καλά, επειδή ως οικοδομοί κυρίως, τον περιέτρηχαν από τή μι άκρη στην άλλη. Η επιθυμία τους αυτή προερχόταν από τήν απόφασή τους να απολαγούν από τό ζυγό της Τουρκίας που ήταν άφόρητος. Τών δέ Ποντίων του άνατολικού Πόντου ή κατάσταση και από οικονομικής πλευράς ήταν δυσβάστακτη, διότι τά μέρη τους ήταν άγονα, εκτός μιās λωρίδας της παραλιας. Τή χειρότερη θέση μεταξύ τους είχαν οι Σανταίοι, διότι ή Σάντα ήταν τό πιο άγονο μέρος, και γι' αυτό όλοι τους άνεξαιρέτως ξενιτευόνταν στον Καύκασο. Έτσι κατά τό 1864 είχαν σχηματισθή στον Αντικαύκασο τρεις ομάδες Σανταίων για τή μετανάστευση στην Άρχαία. Έτσιληκαν δέ κοινή επιτροπή για να ίδη από κοντά τά μέρη, που προώριζε γι' αυτούς τό ρωσικό κράτος. Μετά τήν επιστροφή της επιτροπής οι δύο ομάδες προτίμησαν να εγκατασταθούν

στην περιφέρεια Άγπουλαχ της Γιφλίδας και Ίδρυσαν τέσσαρα χωριουδάκια. Η άλλη όμως ομάδα των Σανταίων που προτίμησε τήν Άρχαία, ήρθε σέ συνεννόηση με άλλους Ποντίους, που ζητούσαν κι αυτοί να μεταναστεύσουν στην Άρχαία. Η μι ά ομάδα από αυτούς ήταν από τό Λερί, οι δέ δύο άλλες, από τά χωριά του Γιαγλή τρεις: Σταυρί, Παρτίλν, Βαρενού κ. ά. Οί τέσσαρες αυτές ομάδες έσκμαν αιτήσεις προς τόν Αντιβασιλέα για να τούς δοθί ή άδεια τής μετανάστευσης, κι αυτή δέν άργησε να δοθί. Η μεταφορά όμως των οικογενειών τους από τήν Τουρκία ήταν δύσκολη, διότι ή Τουρκική κυβέρνηση δέν επέτρεπε τήν ομαδική μετανάστευση. Μ' όλα ταύτα σέ διάστημα όλίγων μηνών άρχισαν να φαίνονται Πόντιοι στην Άρχαία. Έτσι στή 1865 - 66 φύτρωσαν τέσσαρα ποντιακά χωριά στον κεντρική Άρχαία, που είχαν άποτελέσει τήν άραχτή της σύστασης και άλλων πολλών. (Πολλές από τες παρακάτω πληροφορίες έχω δανεισθή από άνέκδοτο βιβλίον του Παύλου Γούλας). Έκείνοι που κατόργονταν από τό Λερί, μαζί με τρεις οικογένειες Σανταίων, προτίμησαν τήν άποικία Άψου με άπεράντες έκτάσεις για καλλιέργεια και βοσκή. Η Άψου ήταν σέ άπόσταση 2 ήμερών από τό Σουχούμ. Την προτίμησαν όμως διότι είχε καλό κλίμα, και διότι είχε μεγάλες έκτάσεις

για εγκατάσταση και πολλών άλλων Ποντίων. Οί Σανταίοι, που ήταν όλοι από τό χωριό Ισχανάντων εγκαταστάθηκαν πλησιέστερα προς τό Σουχούμ (σέ άπόσταση 10 χιλιομέτρων από αυτό). Ριόμασαν δέ τό χωριό τους Άλεξάντροβοκ από τό όνομα του τότε τσαρού Κοινώς λεγόταν Άλεξάντρεια. Έκείνοι που ήταν από τό Παρτίλν και Βαρενού, Ίδρυσαν τό χωριό Όλγινσκος, σέ άπόσταση 22 χιλμ. από τό Σουχούμ. Η άλλη ομάδα που ήταν κι αυτή από τά χωριά Γιαγλή τρεις εγκαταστάθηκε κοντά στό Σουχούμ, αλλά μετά ένα χρόν να εγκαταλείψουν τόν πρώτο συνοικισμό της ή αιτίας της έλονοσίας, και εγκαταστάθηκε στό βόρειο, μέσα σέ δασώδη βουνά και σέ άπόσταση 23 χιλμ. από τό Όλγινσκος. Ο άρχιμδός των πρώτων άποίκων των χωριών αυτών κριναιόταν μεταξύ 30 - 50 οικογενειών αλλά σιγά σιγά μεγάλωναν με νέους άποίκους. Η ζωή τους ήταν δύσκολη, μολοντί ή γή (300 στρέμματα) τους δόθηκε δωρεάν, άκόμα δέ και άροτριώματα, καλαμπόκι για ψωμί και σπόρο, κινόνο και άλλα για να φυλάγονται από τούς γείτονες Άρχαίους, που ήταν κομαμθηοί, έβλεπαν με κακό μάτι τούς δικούς μας και εκλεβαν τά ζώα τους. Οί Σανταίοι της Άλεξάνδρειας έφεραν μαζί τους και τόν παπά τους, που εκτελούσε

καί ρογή δασκόλου. Κατά τόν πόλεμο του 78 με τήν Τουρκία, οι μετανάστες μας άκολούθησαν τό ρωσικά στρατεύματα που ύποχωρούσαν έξα από τόν ποταμό Κόρακα (Κοντόρ), απ' όπου τό κράτος τούς μετέφερε στό Σουράμ, και μετά τό τέλος του πολέμου πίσω στα χωριά τους, εκτός από τούς τρεις Ποντίους τής Άψου που τήν εγκατέλειψαν και ύποστησαν καινούριο χωριό κοντά στους άλλους. Μετά τήν ομαδική εγκατάσταση των πρώτων αυτών άποίκων, άρχισε ή μετανάστευση μεμονωμένων οικογενειών από τόν Πόντο: Αυτές όμως μετά τό 1884 δέ μπορούσαν να προσκολληθοún στους πρώτους. Όλοι αυτοί που κατέφυγαν στην Άρχαία μετά τό 1884 δέν έβρισκαν καμμί άποστασία από τό κράτος και ήσαν ύποχρεωμένοι να τακτοποιήθουν όσως μπορούσαν μοναχοί τους. Έπομένως έπρεπε να εγκατασταθοún σέ ιδιωτικά σιδικία. Οί πρώτοι πρόσφυγες τής κατηγορίας αυτής διαλέξαν για εγκατάσταση τό Μπύρτζ (Πούρτζ) κοντά στό Σουχούμ. Μέσα σ' ένα χρόνο έγινε ένα χωριουδάκι που όλο μεγαλώνει. Στό μεταξύ άρχισαν να καταφεύγουν και Άρμένιοι από τόν Πόντο, που Ίδρυσαν κοντά στην πόλη τόν πρώτο άρμενικό συνοικισμό. Τότε μερικές οικογένειες έλληνοικές εγκατεστάθηκαν αθδία ρετα σέ τό θέρετρο Άλάν του χωριού Παύλοσκος που άνήκει

σέ δημόσιο. Σ' αυτές σιγά σιγά προσκολληθήκαν και άλλες, και έτσι έγινε ένα μικρό χωριό ρωμαϊκό, όπως άνομαζόνταν όλα τά χωριά από έλλήνας τού Πόντου. Τό κράτος στην άρχή δέν τό πρόσεξε και σιωπηλά άνεγνώρισε τήν εγκατάστασή τους και άνώμασε τό χωριό Πέτροβσκος. Ύστερα από 10 χρόνια τούς άνωμασε και τούς πολιτογράφησε. Έτσι άφομοιώθηκαν καθ' όλα με τά άλλα ρωμαϊκά χωριά. Άμέσως μετά τήν επιστροφή των πολεμοπαθών (1878) Ποντιών από τό Σουράμ, όπου, όπως είδαμε παραπάνω τούς μετέφερε τό κράτος, άνάμεσα στους ξενιτεμένους τής Γεωργίας, έγινε μεγάλος άναβρασμός για μετανάστευση. Ο Εύστάθιος Πιάκος, μεγάλος έργολάβος στην Γεωργία, που παρασημοφορήθηκε πολλές φορές για τήν εύσυνειδητή εκτέλεση πολλών δημοσίων έργων, παρουσιάσθηκε στον Αντιβασιλέα και τόν παρακάλεσε να επιτραπή στους Ποντίους ξενιτεμένους να μεταφέρουν τις οικογενείες τους και να οικικήσουν τήν Άρχαία. Η παρακλήσιον του έγινε δεκτή και άρχισαν να υποβάλλονται οι σχετικές αιτήσεις και συνάμα και ή μεταφορά των οικογενειών από τήν Τουρκία. Παρ' όλης τής δυσκολίας που παρουσιάσθηκε ή μετανάστευσις βιοκαλαιστών, μέσα σέ δύο χρόνια στό βόρειο μέρος του Σουχούμ, συστήθηκαν άλλα 7 ρωμαϊκά χωριά. (Η συνέχεια σέ όπόμενo)

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΑΛΑΙΟΥ

ΕΝΑ ΤΑΞΕΙΔΙ ΤΟ 1919

Το κ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΑΠΠΑ

Πρό του τέλους του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ότε ή Έλλάς είχε ήδη έξέλθω τής οδτερότητας και έτάχθη εις τό πλευρό της Ανάητ, μέρος του Έλληνικού Στρατού όμο μετά Γαλλικών στρατευμάτων έξεστράτευσαν εις Ρωσίαν, ύνα παρά τό πλευρό των Κυβερνητικών δυνάμεων πολεμήσωσιν προς καταστροφή της έκραγείσης Ρωσικής επαναστάσεως. Εις τήν έκστρατεία αυτή, παρ' όλη τήν μαχητικότητα του, ό Έλληνικός Στρατός ήνακάσθη να ύποχωρήσει λόγω χαμηλού ήθικού των Ρωσικών Κυβερνητικών δυνάμεων και του υπερίτερου αριθμού των επαναστασιακών στρατευμάτων. Έν τμήμα του Έλληνικού στρατεύματος, ύπεχώρησεν διά τής Βεσσαραβίας και έτερον διά πλοίων, ενδικομένον εις τόν λιμένα τής Όδησού. Δι' ένός εκ των πλοίων αυτών άνεχώρησα και έγώ. Τοιουτοτρόπως τόν Απρίλιον του 1919 εύρέθη εις τήν Έλλάδα. Ητο Μεγάλη Έξοδος και περίοδο κατά τήν όποια έγράφοντο οι λαμπρότεροι σελίδες της Νεωτέρας Έλληνικής Ιστορίας. Νέος τότε, 20 ετών και ένθουσιώδης, ήθέλησα να καταταχθώ ως έθελοντής, καθότι ό μετά τής Τουρκίας πόλεμος δέν ειχε ακόμη τελειώσει. Επισκέψθη λοιπόν τόν διακεκομμένον Ριζούντιον Ίατρον και Πιόδερν του Παμποντικού Σωματείου, άείμνηστον Χρήστον Καναλιόδη — εις τό Γραφεϊόν του, όποιον ένγνώρισα τότε και τόν εκλεχτόν φίλον Φ. Κεντιόδη — εις ούς εξέθεσα τήν άπόφασίν μου. Οδτοι με συνεχάρσαν διά τήν σκέψιν μου πλην όμως μοι έδήλωσαν ότι συντόμος ό Πόντος θα έκηρύσσεται άνεξάρτητος Δημοκρατία, διότι ή Τουρκία, ό «μεγάλος άσθενής» έπνεσε τά λοίσθια. Έπρεπε λοιπόν, ένσυνείσθη, όσοι εκ των Ποντιών εύρισκόντο εις τήν Έλλάδα και τάς παραλίους πόλεις τής Ρωσίας, να επιστρέψουν τό ταχύτερον εις τόν Πόντον, και ότι ειλον επιταχθή τά άναγκασιώτατά διά τήν μεταφορά πλοία. Προσέτι δέ μοι έδήλωσαν ότι, έντός των ήμερών, τά Έλληνικά στρατεύματα θα άπεδιδάσαν εις Σμύρνην! Η χαρά μου διά τά λεχθέντα, είναι δύσκολον άν δχι άδύνατον να περιγραφή. Έγκατέλειψα κάθε σκέψιν και έννοιαν και άπεφασίσα να επιστρέψω τό γρηγορώτερον εις τήν γενέτειράν διά του πλοίου «Πηνελόπεια». — Ίσως άκόμη να υπάρχουν έν ζωή συνταξιδιώται μου. — Είμεθα περί τής

400 - 500 ψυχής εκ' αυτού. Τό πλοϊον θα προσεγγίσει εις τούς λιμένας Σαμφούτσου. Όδου Κερασοίντος, Γραβεσίοντος και εκείθεν Βατομά, Σουχούμ, Νοβοροσκ, ύνα εκ των πόλεων αυτών προσάχθη και άλλους διά να μεταφέρη εις Πόντον. Ότε έθθάσαμεν εις τόν πρώτον λιμένα τήν Σαμφούτσα, όπου άπεδιδάσθησαν πέντε οικογένειαι διεπίστωση ότι οι Τούκοι διετήρουν άμείωτον τό μέρος και τό πάθος έναντίον ήμών. Ότε δέ ήκουσθησαν και πυροβολισμοί, μοι ένγεννήθη ή σκέψις, να συστήσω εις τούς συνεπιβάτας άποικούς ύμεις άποδιδάσθω. Αι συνστάσεις όμως και αι παρακλήσεις μου σέ δέν άποτέλεσα άπεφερον και αι πέντε οικογένειαι άπεδιδάσθησαν χωρίς ποτέ πλέον να μείω δι' αυτούς. Έκτοτε καθ' όλην τήν διάρκειαν του ταξιδίου μέχρι τήν Όδηού, συνεχισα τάς συστάσεις, αλλά ή στήσις μου αυτή ειχε δύσασρέτους δι' έμεί συνεπειας, διότι τήν περιελθούσα εις γνώνσιν των άξιωματικών του σκάφους όττινες με έκάλεσαν εις άνάκρισιν, συνετέλεσεν ώστε να άποφασίσουν όπως με θέσουν υπό έπιτήρησιν και προσέτι να δικασθώ υπό Στρατοδικείο. Ότε όμως μέχρι Τραπεζούτσου σόδεσε εξήληθεν εκ τού σκάφους επιστευσαν ότι ή ζωή των οικογενειών είτιδθη έν κινδύνο. Έδικαιώθη λοιπόν δια τήν στήσις μου και άφάρτην έλπίθερος να έξέλθω του πλοίου. Άπεδιδάσθημεν μετά δύο φίλων, τούς Άδελφούς Άδαμίδην, εις τήν Τραπεζούτσα και μετά παραμονήν μιās ήμέρας, άνεχωρήσαμεν διά τό Σούρμενα. Εκείθεν μόνος και πέλος καθ' όσον τό ταξείδιον διά Τουρκικών πλοίων ήτο λίαν επικίνδυνον και περιπετειώδες, ένσυνείσθησεν δια τήν Ριζούτσα. Παρά ταύτα οι κίνδυνοι σόδδως ήσαν όλιγώτεροι εις τό ταξείδιον τουτο, μεταξύ των άγρών Λαζών, όττινες κατοκούν τάς περιοχάς αυτές. Μετ' όλίγων ειλον τήν πρώτην συνάντησιν μου, ένγεις του Όρεως. Μια όμως έργατών ήσολεϊτο με τάς έργασιας τών άγρών, υπό τήν έπισησιν ένός ώπλισμένου Λαζού. Οδτος χολωθεϊς διότι άπεφύγγον να τόν χαιρετήσω, εξέδηλωσε τήν διάθεσίν του να με κακοποιήσει, ίσως δέ και να με σκοτώση! Αι παρακλήσεις μου να με συγχώρησιν διά τήν παραλειψίν μου, σόδδεν άποτέλεσμα άπέφερον. Με τρώμον έβλεπα τόν έργιον Λαζόν, έτοιμον να με εκτελέσθω, ως έλεγεν, και άληθώς έφοβόμην διά τήν ζωήν μου. Όπλιθεϊς τότε διά του θάρρους τής άπειπει-

σίας, άνέστυρα τό περισσοφον μου άποφασιστικώς και εις έννοιον ύφος του ειπον — «Μην κινήσαι γιατί σ' έπαγα». Εκάλπηκτος ό Λαός εκ τής τοιαύτης άνεργείας μου, ήν σόδδως άνέμενε, έκράτη εις φυγήν ταχέως άνευ άλλης άπάντησεως. Μη δύνάμενος προσέτι να πιστέτω διά τήν σωτήριαν μου, εγκατέλειψα ταχέως τήν περιοχήν και έφθασα εις Όφριν κυριολεκτικώς με τήν ψυχήν στό στόμα. Έβουλοθήσασ τήν πορείαν μου έμβασις εις Καλοτακτον, εις όν ήσα, ούχι ως ή προηγούμενη περιπέτεια με άνέμενε. Εϊδον δύο Τούρκους ζωμπερούς εκ των όποιων ό εις κατό φίλος, Έχαρειτόσθημεν φιλικότατα, έστρεψαν τά φρησά τόν και με προσεκάλεσαν. Όταν άπεφάγημεν ό έτερος εξ αυτών μοι λέγει: Έγώ ελμαι κάποιος ό όποιος δι' ήν έπεισοδιον εις τό κατάρτησας σας έφαγα γερό έύλο από τόν άδεικρόν σου, ήν τώρα τόν ελχα εδω μιστότά μου, με τόν Θεό, ήα τόν σόκωτα. Ένενημήθη τό έπιστόδιον τουτο, λαθόν χρονάκατά τήν διάρκειαν τής Ρωσικής καχοχίας. Είχον κατασχεθί τότε όλα τά έμπορεύματα, και διά δελτίον διενέμοντο εις τόν στρατόν. Ο Τούρκος οδτος ρωσομάθης άν, κατόρθωσε να προηυθεύεται δελτία από τούς στρατιώτας ή συνώδευεν αυτούς, άλλαις λέξεσι λέη λατούς τά κρηστίματα. Επόμην λοιπόν ήτο διά επιστή τήν μηϊν τού άδελφού μου. Πάντος έχωρήσθημεν χωρίς να εκδηλώση άγρίας διαθεσίς.

γίστην άγώνιαν. Ηταν τά συναισθήματα τής επιστροφής εις τήν αγαπημένην γενέθλιον πόλιν. Οί πρώτοι που συνήτησα ήσαν Έλληνες τινές, όντιχαι τό επαγγελμα, όττινες μη δύνηθεντες να εύδοκίμησωσιν έν Ρωσία, δελεασθέντες δέ προσέτι από τάς προτάσεις των Τούρκων — είναι γνωστόν ότι δέν ύπήρχον Τούκοι επαγγελματιαί και διοτήχαι — επιστρέψαν εις τήν Πατρίδα. Έχαρειτόσθημεν έχαρεδίας και τούς ήρώτησα άπός περνούν, άν διατρέξον κανένα φόβος. Γενικώς έφάνησαν έχαρησιστημένοι από τας συνθήκας τής ζωής του. Μετά ταύτα επισκέψθημεν εις τήν οικίαν της φιλικής Τουρκικής οικογενείαν παρά τής όποιας φιλοξενήθημεν ήμέρας τινάς. Μία τών ήμερών ή στήσις των φιλοξενούτων ήλλαξεν ριζικώς, ώστε έφαινόνατο λέγοντες, «Τι κάθασαι άκόμη, φύγε». Έχον όλο τό θάρρος, ήρώτησα τόν υιόν του φίλου μου, τι συνέβη και ήλλαξεν ή άπάντι μου συμπεριφορά των. Μοι άπήνητησεν ότι ως ειχε πληροφορηθί, τά Έλληνικά στρατεύματα άπεδιδάσθησαν εις Σμύρνην και

προέβησαν εις πράξεις θιγοόσας τό Τουρκικό φιλότιμο. Περαίνον δέ μοι ειπεν: — Φοβούμαι μήπως ό εδω Τούκοι σφοδρόν εις διαπραγλας έναντίον σας, διά τουτο, πριν γινή εύρύτερον γνωσθή ή πληροφορία αυτή, θα έκαμες καλά να φύγης εις Ρωσίαν. Προσεξε όμως να είναι φίλος και έμπιστος ό καπετάνιος του πλοίου. Άλληλοσυγκρούμενα συναισθηματα με έπλημμύρισαν μετά τας λέξεις αυτές, άφ' ένός ή χαρά μου διά τήν πρόσλασιν του στρατού μου, άφ' έτέρου ό φόβος και ή άγωνία διά τήν ζωήν μου και τήν ζωήν των συμπατριωτών μου. Τήν νύκτα εκείνην εκουμήθη εις τήν οικίαν όπου όμαδικώς εύδοκίμησαν οι συμπατριώτες μου. Κατά τήν διάρκειαν τής νυκτός, έμεινα άγρυπνος σκεπτόμενος τόν τρόπον με τόν όποιον θα άνεκοκύνον τά λεχθέντα. Τήν πρωϊαν έπλησίασα τόν σοβαρώτερον εκ των Έλλήνων και του άνιγγέλιον τά γεγονότα, συγχρόνως δέ τόν προέτρεψα — και διά μέσον αυτού όλους — να άναχωρήσουν δι' οϊουδήποτε τρόπον, τό ταχύτερον. Έγώ έλαβα εκ νέου τόν δρόμον πέδος, διά τό Σούρμενα, όπου έφθασα τήν έσπέραν. Άμέσως τήν έπομένη άνεχώρησα διά μιās άμακίαν εις Βατομά. Όλίγον μετά τήν άναχώρησιν, δύο μέλη του πληρώματος ήσασαν τάς άποσκευάς μου και έμοιράσθησαν τό περιεχόμενον των προ των εκλήψτων όφθαλμών μας. Εφάνη πρός στιγμήν ότι θα έχάναμεν τουλάχιστον τάς άποσκευάς μας, εάν δχι τήν Ίδιαν τήν ζωήν μας. Μετ' όλίγον όμως έφθάσαμεν εις Ριζούτσα και μόλις εισήλθομεν εις τόν λιμένα, ήλθε πλησίον μας Τουρκικό πλοϊαρίον. Είς εκ των επιβαινόντων μόλις με είδεν άνεφώνησεν. «Δέν είσαι σό ό γυϊός του Πάντσου — εφέντη, δέν είσαι ό Φίλιππος; Έμάρθα ότι ήσασ τήν Ριζούτσα, άλλ δέν ήλθες να με σπαντήσας και λυτήσασ γι' αυτό». — Με συγχώρηεις Χουσειν Βέηρ έδικαιολογήθη.

Ό άνωτέρω Τούρκος ήτο παλιός γνώριμος, κάτοχος πολλών άμακίων, δι' όν έμπορεύσασ με τήν Ρωσίαν. Κατά τήν διάρκειαν τής Ρωσικής επαναστάσεως έν τών πλοίων του εκρατήθη από τών Άρχών εις Γιάλταν. άλλ κατοκιν έπεμβάσεως τής οικογενείας μου, άπεδόθη εις τόν Ιδιώκτην του. Τό καλόν ήτο μεγάλο και εύτυχώς τό ένειθυσίον ό Τούρκος. Άφού συνωμύρησεν όλίγον με τόν πλοιαρχον μοι έπέ-

Το κ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΑΠΠΑ

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΛΑΘΟΣ ΣΟΝ ΔΡΟΜΟΝ ΕΓΙΝΟΥΤΟΝ

Τοῦ Λάμπουρος

Ἐναν ἡμέραν, ἀνοιξη καὶ ἥλιος καλοσύνιαν, ἐκάθουσαν κάμποσι νομάτ' σου Χρήστου...

Ὁ Καμπούρ τ' ἐποικεν πῶς τιδὲν κ' ἐργοῖεν ἀσὸν βαρὸν τὸν λόγον τοῦ Στέφανου...

Πλὴν καικά πα, ἐξέβεν καὶ στέκ' σὴν πόρταν τ' ὀσπιτί' αὐτ'...

Ἄμουν ντὸ εἶδα σε, λέει ὁ Στέφανον, κάτ' ἐπαθα καὶ ἀσὰ τσουκάρι μ' κ' ἄν' κάτ'...

ΠΟΙΟΣ ΕΤΟΝ Ο ΑΡΚΟΝ

Τοῦ κ. Κυριάκου Παυλίδου

Ἐναν ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Δεσπότης περιδείαν σ' ἕναν χωρίον πολλὰ μακρὰ. Ἐπέρην ἐντάμιαν αὐτ' καὶ τὸν Σιαμῆν...

Μανίκα τῆ καμοῖ σ' ὡς τ' ὠδία σ', ἐπεκεῖ ἔμπα ἀπέσ' καὶ ἄμουν ντὸ ἐπ' τὸν Δεσπότην...

Ο ΣΤΥΛΙΑΝΟΝ Ο ΠΕΡΠΕΡΙΣ ΚΑΙ Ο ΧΑΤΖΗ-ΓΙΩΡΤΣ

Τοῦ κ. Γ.Θ.Κ.—Κάνεως

Ἐναν καιρόν σὴν Ἰουραν δὲ Στυλιανὸν ὁ Τσερμενίτς ὁ καφετζῆς ἐνοιξεν ἀπέσ' σὸ καφενεῖο καὶ ἕναν περπερίκον...

Κάθεν σύρσιμον τῆ ξυραφί' ἐποῖεν ἀτον καὶ ἀπ' ἕναν κοπιθέαν καὶ γὰρ νὰ σταλίτ' τὸ αἷμα ἐκόλλιζεν ἀπάν καὶ ἀπ' ἕναν κομμάτ' πομπάκ'...

ΑΣΟΥ ΠΑΡΔΟΝΟΣ ΤΑ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Τοῦ κ. Γεωργ. Πηλεῖδη—(Κιλκίς)

Ὁ Πάρδον ἀσοῦ Πιστοφάνδον τῆ Σάντας, ἐποῖεν σοὶ Τουρκάντας τὸν ψευτογιατρόν. Ἐναν ἡμέραν ἐβρην ἕνας Τούρκος σὴ Σαντὰ νὰ ποιῆτ' καρβόνα, εὐρῆκ' τὸν Πάρδον καὶ λέει αὐτόν:

Ἐσὺ σὺρον κ' τὰ βρακία σ', ἄς εἶσαι ἐτοιμὸς καὶ ἐγὼ θὰ πάγω ἀπέσ' νὰ φέρω τὸ γαιτρικὸν καὶ ἀλείφω σε καὶ ἄμὰν θὰ γίνεσαι καλά.

ΠΩΣ ΔΙΑΒΑΙΝ' ΤΗ ΔΩΤΗ' Ο ΠΟΝΟΝ

Τοῦ κ. Κων. Λαμτιοῦδη (Βέροια)

Ἐναν ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Δεσπότης περιδείαν σ' ἕναν χωρίον πολλὰ μακρὰ. Ἐπέρην ἐντάμιαν αὐτ' καὶ τὸν Σιαμῆν...

Ὁ Νικόλας ἐποῖεν πῶς κ' ἐργοῖεν τὴν κοροϊδίαν καὶ λέει σὸν Μωῦσῆν. Εὐχαριστῶ σε Μωῦσῆ γιὰ τὸν τρόπον, νὰ εἶσαι καλά, εἰπεν καὶ ἐχωρίσθη.

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ Ο ΚΩΤΣΟΓΙΑΝΝΕΣ Ο ΤΣΙΣΠΑΝΟΝ

Τοῦ κ. Κυρ. Καζαντζίδου—(Καβάλα)

Ἀπὸ μικρὸν παιδὶν ὁ Γιάννης κάτ' ἐπαθεν καὶ σὸ ποδάρι αὐτ' εἶχεν ἕναν κουσοῦ.

Ὅλα αὐτὰ ντὸ λέγομε πόδικα καὶ εὐκαιρα εἶναι, εἰμὲς πρὲπ' τ' ἀτουνοῦ τῆ παιδὰ τὸ καβάλ' νὰ κλέφτωμ' αὐτο. Ἐφτάν' ἀρτοῦν ντ' ἐρεζέλεψε μας μὲ τ' αὐτὸ τὸ παῖξιμον αὐτ'.

Ὁ κόσμον ἔλεπεν τὸ γιοσ-μαλοῦκ' ν' αὐτ' καὶ ἔλεγεν, κριμαί σ' αὐτοῖκον παλληκάρ'.

Ἀτότε συμφωνοῦν δι' καὶ δὶγ' νὲ καριάρ νὰ παραμονεύ' νὲ καὶ κλέφτ' νὲ ἀσὸ σιλιαχλοῦκ' ν' αὐτ' τὸ καβάλ'. Καὶ ἀσοῦ ἐσύρθη σ' ἕναν ἄκραν, ἕναν ἡμέραν ποῦ ἐκομῆσαν ὁ Κωτσογιάννης, ἕνας ἀσοῦ τσιοπάν' τ'ς κρυφὰ κρυφὰ ἐσοῦμωσαν καὶ ἐπῆρην ἀσὸ σιλιαχλοῦκ' ν' αὐτ' τὸ καβάλ'.

Οἱ γυναῖκ' ζατέν αἰτίαν ἐράεσαν, ἀν' ἐσκοῦσαν κάτ' ἐκατήβαναι, ὅλον γιὰ τὸν Γιάννην ἔλεγαν, κριμαί σὸ γιοσ-μαλοῦκ' ν' αὐτ', κριμαί σ' ἐμορφιάδας αὐτ', αὐτὸ τὸ κουσοῦ ντὸ εἶχ' χαλὰν τὸ τσαλιμ' ν' αὐτ'. Σίτια λέγ' ν' αὐτὸ ἢ εἶνας τὴν ἄλλην καὶ ἐφτάγ' ν' αὐτὸ καλατῆν, ἐρχεται καὶ ἄλλε καὶ ἐρωτῆ, ντὸ εἶν' ντὸ λέτε; Ἀπαντοῦν ἀτεν καὶ ἐκεῖν'. Ἀρ' γιὰ τ' ἀτόν τὸν Γιάννην τὸν τσιοπάνον ἐμοῦν λέγομε.—Ποιοῦ; τὸν κωτσὸν τὸν Γιάννην;—Ναί, τὸν κωτσὸν τὸν Γιάννην. Τὸν κωτσὸν τὸν Γιάννην, ἀρ' αἰτέ πα ἐπέμ' νὲν ἀπάν' αὐτ' καὶ δι' ἔλεγειν ἀτόν ὁ Κωτσογιάννης.

Ἐνας ἀνάμεσά τουν ἀτότε λέει:—Παιδία, πρὲπ' νὰ τσακώνωμ' αὐτο καὶ ἐφτάμ' αὐτο κομμάτια.

Ὁ Κωτσογιάννης ταλεμμένος βαθέα σὸν ὕπνον, καὶ ἀτὶν τοῦσεῖν ποῖος θὰ εἶχ' τὸ καβάλ'.

Ἐσομψόνεσαν καὶ οἱ ἄλλ' καὶ αἰτέ πα ἐποίκαν ἀτο κομμάτια καὶ ἐταουτεῦταν ὁ κωθῆνας σὸ λημέρια τουν.

Ὁ Κωτσογιάννης ἐποῖεν ἀτο μεράκ' καὶ ἐπέρην ἀπόφρασι ν' ἀποτραβίεται ἀσὸν κόσμον, ἐγένετο τσιοπάνος καὶ ὄριαιεν τὰ πρόβατα καὶ τ' αἰγίδια τῆ χωρί'.

Ἐσομψόνεσαν καὶ οἱ ἄλλ' καὶ αἰτέ πα ἐποίκαν ἀτο κομμάτια καὶ ἐταουτεῦταν ὁ κωθῆνας σὸ λημέρια τουν.

Ὁ Γιάννης ὅπως εἶπαμε τεληκανθῆς καὶ κομψοφελῆς ἐλάσκουτον τὰ ραχία κ' ἐβόσκιζεν τὰ πρόβατα, εἶχεν καὶ τὸ καβάλ' ν' αὐτ' καὶ ἐπαίξεν μερακλία. Ἀτόσον καὶ ἐμορφαθεῖαν ἀτόν καὶ ἀφουκοῦσαν τῆ καβάλ' αὐτ' τὸ παῖξιμον. Ἐποῖεν καὶ τοῖ περαστικοῦς καὶ τοῖ θεοσιτιάν' τ'ς πάντα γιὰ τ' ἀτόν νὰ λέγ'νε: αὐτοῖκον παῖξιμον! ντ' ἐμορφα παῖξ'!

Ἐσομψόνεσαν καὶ οἱ ἄλλ' καὶ αἰτέ πα ἐποίκαν ἀτο κομμάτια καὶ ἐταουτεῦταν ὁ κωθῆνας σὸ λημέρια τουν.

Ἐναν ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Δεσπότης περιδείαν σ' ἕναν χωρίον πολλὰ μακρὰ. Ἐπέρην ἐντάμιαν αὐτ' καὶ τὸν Σιαμῆν...

Ἐσομψόνεσαν καὶ οἱ ἄλλ' καὶ αἰτέ πα ἐποίκαν ἀτο κομμάτια καὶ ἐταουτεῦταν ὁ κωθῆνας σὸ λημέρια τουν.

ΑΡΧΑΪΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

Τοῦ κ. Ἀγαθ. Φωστηροπούλου

Κυλινδρῶν, (τὸ) κύλινδρος, λίθινος διὰ τὰ δώματα. Κώμια, (τὰ) (κῶμια) μικροενορία. Δαγίν, (τὸ) ἡ λάγννος. Διακόν, (τὸ) ἀκονιστήριον. Δαλάς, (τὸ) βόταλο (λάς, λίθος) (Οὐήρ. καὶ τραγ) «λάς ἴησι» (Εὐθ. Γ'φ. Τάγος) Δαλία, (ἡ) φωνὴ «κόψον τῆ λαλια σ'». Δαρώνα, θεραπεύω (ἰλαρώνα) μεσ. λαροῦμαι, ἐλαρώνα. Δαλω 1) ὀμιλῶ «πολλὰ μὴ λαλεῖς» 2) καλῶ «ἐλάλεσαν ἐμεσὶν χαράν» 3) ὀδηγῶ ζῶα «λάτ' τὰ χτήνια». Δάμνω, καὶ ἐλάμνω = ὀργώνω (ἐλαύνω) «Ἀκρίτα; ὀντάν' ἐλαμνεν ἀφκά σὴν ποταμῆαν». Δάχτα, (ἡ) κλωτσιὰ (λάχτισσι) ὀρμα λαχίτσω. Δελεῶ, ποθῶ (παρ' Ὁμήρου) λιλαιουαὶ καὶ λελιημια «νὰ λελεύσῃ» (νὰ σὲ χαρῶ). Δεμενεύει, πρσινίξει τὸ βουτὸ (ἀπὸ τὸ λευκόν) «Μάνων τὸ πέραν τὸ ροσιν, πότε θὰ λιμενεύει» (στίχης). Διμὸς (ὁ) πεῖνα, ὀρμα ἐλιμαξεν (αυρίως) ἐπὶ ζῶων. Δομικῆ, (ἡ) ἰλιρά. Παρ' ἀρχαίως ἢ ὀστρακιά. Μιαέρ, (ἐνδοιαστ. μύριον) μήτω; (μὴ ἀρα;) «μιαέρ ἀτός ἐνοι; (μὴ τω; αὐτό; ἦταν;) Μίθηση, (ἡ) μίθητις «ἐπῆεν σὴν μίθησιν (σχολεῖο). Μιελ, (τὸ) σακτινῆ (μάκελλα). Μιζουεῖμαι, μηρυιάζω, «ἄλλος τῶφ' κὶ ἄλλος μαρυνάται». (Συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον)

ΟΙ ΜΑΪΣΣΕΣ

Συνέχεια ἐκ τῆς 3ης Σελίδος.

τὰ τραγοῦδια τους, ὅποτε βλέπει διὰ μία μάγισσα φοροῦσας τὸ δικὸν τῆς τὸ μεταξωτὸ φέρεμα (γυντιν—κωζίν—ἀντερῆ μεταξωτῆ). Κρυφὰ ἐβουτῆζε τὸ δάχτυλό τῆς σὸ χερσὶ καὶ ἄλειπε τὴν ἀκρὴ τοῦ φορέματος. Πρὸς τὰ ἡμερολόγια ἀνησύχησε γιὰτὸ σκέπηκε τὰ μικρὰ παιδάκια τῆς καὶ ἐζήτησε νὰ τὴν ἀρίσουν. Οἱ μάγισσες ἐκώφευσαν σὴν παράκλησίν τῆς, ἕνας διω, γέρος ποὺ καθόταν κοντὰ τῆς καὶ ἀκουσε τὸ παράπονό τῆς καὶ λυπήθη καὶ ἐπέληξε τῆς μάγισσας «Ἡ γυναῖκα εἶχ' ἕνα μικρὸν παιδίον σὸ κοριννῆ, ἀρῆστ' ἀτέν νὰ πάγη σὰ παιδίονα τ'ς, καὶ τότε τὴν ἀρπαξάν καὶ τὴν ἐφεραν σὸ σπιτί τῆς. Ἐκεῖ ἡ πρώτη τῆς φροντίδα ἦτο νὰ τρέξῃ σὸ σπιτιοῦκί τῆς, ὅπου βοῆε τὸ γυντιν διπλωμένο, ὅπως τὸ εἶχε διπλωσῆ ἡ ἴδια καὶ σὴν ἀκρὴ τοῦ φορέματος τὰ δαχτυλάκια ἀσὸ χερσὶτ'ς ποῦ ἔκανε σὸν γάμο. Αὐτὰ διηγείτο ἡ Ἀλεξάνδρα, γυναῖκα μινωκῆν καὶ τὰ εἰπίστευαν ὀλοι. Μάλιστα πολλοὶ ἐβεβύλιανον διὰ σὸν βράχον ἐκεῖνον πολλὰς φορὰς κατὰ τὴν νύχτα ἐβλέπαν ν' ἀνάβουν «μάγισσας κροῖα». Ἀὐτὰ θυμάμαι ποῖα ἦτο ἡ γυναῖκα ποῦ τὴν νύχτα ἔπρωσε σὸ νερό εἶω σὸν δρόμον, ὅποτε ἀκουσε μίαν παρακαλιῆν φωνὴν «Νὰ ξεραίνεσαι! σὸ κοριννῆ ἀπ' ἀπ' ἐκ' σ' αὐτοῦ. Φαίνεται δι' ἐκεῖ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ σπιτί εἶχεν ἡ μάγισσα τὸ νοικοκυριό τῆς, ἀθέατο βέβαια. Γιὰ «τῆς μάγισσας τὰ κροῖα» ἐγράφθησαν πολλὰ καὶ δὲν ἐλεκετινομαί. * * * Ἐνδεικτικῆ τοῦ δι' δὲν ἐφοβόνητο καὶ τόσο τῆς μάγισσας διω; τῆς τζαζῶδες, εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς παραοῖα: «τὴν μάγισσαν π' ἐροῦσεν, παιδὶν κ' ἐ...

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ Ο ΚΩΤΣΟΓΙΑΝΝΕΣ Ο ΤΣΙΣΠΑΝΟΝ

Τοῦ κ. Κυρ. Καζαντζίδου—(Καβάλα)

Ἐναν ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Δεσπότης περιδείαν σ' ἕναν χωρίον πολλὰ μακρὰ. Ἐπέρην ἐντάμιαν αὐτ' καὶ τὸν Σιαμῆν...

ΟΙ ΜΑΪΣΣΕΣ

Συνέχεια ἐκ τῆς 3ης Σελίδος.

τὰ τραγοῦδια τους, ὅποτε βλέπει διὰ μία μάγισσα φοροῦσας τὸ δικὸν τῆς τὸ μεταξωτὸ φέρεμα (γυντιν—κωζίν—ἀντερῆ μεταξωτῆ). Κρυφὰ ἐβουτῆζε τὸ δάχτυλό τῆς σὸ χερσὶ καὶ ἄλειπε τὴν ἀκρὴ τοῦ φορέματος. Πρὸς τὰ ἡμερολόγια ἀνησύχησε γιὰτὸ σκέπηκε τὰ μικρὰ παιδάκια τῆς καὶ ἐζήτησε νὰ τὴν ἀρίσουν. Οἱ μάγισσες ἐκώφευσαν σὴν παράκλησίν τῆς, ἕνας διω, γέρος ποὺ καθόταν κοντὰ τῆς καὶ ἀκουσε τὸ παράπονό τῆς καὶ λυπήθη καὶ ἐπέληξε τῆς μάγισσας «Ἡ γυναῖκα εἶχ' ἕνα μικρὸν παιδίον σὸ κοριννῆ, ἀρῆστ' ἀτέν νὰ πάγη σὰ παιδίονα τ'ς, καὶ τότε τὴν ἀρπαξάν καὶ τὴν ἐφεραν σὸ σπιτί τῆς. Ἐκεῖ ἡ πρώτη τῆς φροντίδα ἦτο νὰ τρέξῃ σὸ σπιτιοῦκί τῆς, ὅπου βοῆε τὸ γυντιν διπλωμένο, ὅπως τὸ εἶχε διπλωσῆ ἡ ἴδια καὶ σὴν ἀκρὴ τοῦ φορέματος τὰ δαχτυλάκια ἀσὸ χερσὶτ'ς ποῦ ἔκανε σὸν γάμο. Αὐτὰ διηγείτο ἡ Ἀλεξάνδρα, γυναῖκα μινωκῆν καὶ τὰ εἰπίστευαν ὀλοι. Μάλιστα πολλοὶ ἐβεβύλιανον διὰ σὸν βράχον ἐκεῖνον πολλὰς φορὰς κατὰ τὴν νύχτα ἐβλέπαν ν' ἀνάβουν «μάγισσας κροῖα». Ἀὐτὰ θυμάμαι ποῖα ἦτο ἡ γυναῖκα ποῦ τὴν νύχτα ἔπρωσε σὸ νερό εἶω σὸν δρόμον, ὅποτε ἀκουσε μίαν παρακαλιῆν φωνὴν «Νὰ ξεραίνεσαι! σὸ κοριννῆ ἀπ' ἀπ' ἐκ' σ' αὐτοῦ. Φαίνεται δι' ἐκεῖ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ σπιτί εἶχεν ἡ μάγισσα τὸ νοικοκυριό τῆς, ἀθέατο βέβαια. Γιὰ «τῆς μάγισσας τὰ κροῖα» ἐγράφθησαν πολλὰ καὶ δὲν ἐλεκετινομαί. * * * Ἐνδεικτικῆ τοῦ δι' δὲν ἐφοβόνητο καὶ τόσο τῆς μάγισσας διω; τῆς τζαζῶδες, εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς παραοῖα: «τὴν μάγισσαν π' ἐροῦσεν, παιδὶν κ' ἐ...

Ἡ ἐκτύπωσις ἐγένετο εἰς τὰ καλλιτεχνικὰ τυπογραφεῖα «ΤΕΧΝΗ» Φρ. Ροῦσβελτ 48

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ - ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΞ. ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΠΕΝΘΗ

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Στις 28 του Γενάρη 1962 και μέρα Κυριακή στο Άρσεν...

σφίζουσας πολεμικής και δη...

Γεωργία, πληγώνεται και κατά...

ΑΝΘΙΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Είς ηλικίαν 84 ετών απέθαν...

στην θάνασιν.

Εκ μέρος της Εύξ. Λέσχης...

τρόπος τούς ζητούντας την

βοήθειά του.

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΝΑΣ ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΑΘΛΟΣ

26 του Δεκέμβρη 1961. Η αθή...

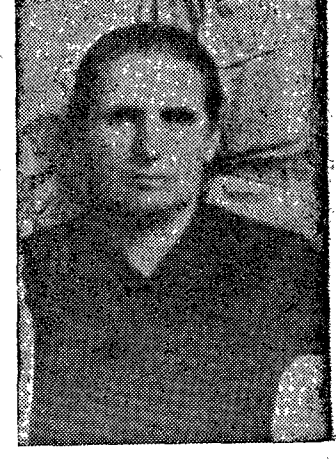
Δέσχη Βερούας, που έτιμωσαν...

με στη Βεργίνα Βερούας, με...

τουλάχιστον Θεόδωρον. Εξαιρετικ...

1) Να παρακολουθήσει σύσ...

Πλήρης ημερών απέθανεν και...

Γ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

